

RAPPORT 977

Archeologienota Tongeren, Kremersstraat Verkaveling in 2 loten

Deel 2: Programma van Maatregelen

Hanne De Langhe, Dirk Pauwels & Elke Wesemael
Februari 2021

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Tot op heden werd enkel een vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek (2021A219) uitgevoerd met betrekking tot het volledige terrein, kadastraal gekend als Tongeren (Nerem), 11de afd., sie. A, perceelnummers 188G en 188H. Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 5300 m².

Op basis van het bureauonderzoek is het mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de waarde van al dan niet aanwezig archeologisch erfgoed (kennispotentieel) en de omgang hiermee.

1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied

Omdat het terrein topografisch gezien vrij gunstig ligt in termen van locatie voor kampementen van jagers/verzamelaars, op de rand van de gradiëntzone, wordt het potentieel op prehistorische artefactensites in principe als matig tot hoog ingeschat. Specifiek voor de Neolithicum, de periode waarin de jager/verzamelaars geleidelijk sedentair worden en meer en meer aan landbouw gaan doen, vermelden wij de vondst van een neolithische bijlageraf de helling bij de (But)Beek, in de buurt van de huidige kerk.

Hier tegenover staat dat uit controleboringen blijkt dat het terrein volledig en diepgaand vergraven is. Hiermee zijn hoogstwaarschijnlijk ook potentieel aanwezige prehistorische artefactensites vergraven, hetgeen maakt dat het archeologisch potentieel naar laag kan worden bijgesteld.

Voor de Brons- en IJzertijd is er momenteel geen enkele indicatie – ook niet in de CAI - voorhanden om aan te nemen dat sporen en/of vondsten in het projectgebied of onmiddellijke omgeving te verwachten zijn. Voor deze perioden opteren wij dan ook voor een lage verwachting.

In de ruime omgeving van het projectgebied, op de flanken van hetzelfde leemplateau of aan de overzijde van de Ezelsbeek, wordt op basis van toponiemen en/of oppervlaktevondsten de aanwezigheid van één of meerdere Romeinse villa's naar voren geschoven. De exacte locatie, laat staan de omvang, van deze agrarische bedrijven is in het beste geval bij benadering gekend. (Een deel van) één dergelijk villacomplex is misschien op de Milisberg, op een paar honderd meter ten westen van het projectgebied, te situeren, een ander (of hetzelfde?) strekt zich uit aan de overkant van de Ezelsbeek. De vage melding van gebouwresten aan deze beek lijken te hinten op een Romeinse constructie, al zijn de gerapporteerde vondsten zeker niet in deze periode te dateren.

Omdat het projectgebied in een topografisch gunstige locatie ligt voor een dergelijke uitbating, wordt het archeologisch potentieel voor de Romeinse periode in principe als matig ingeschat.

Het archeologisch potentieel voor de middeleeuwse periode wordt als laag aangegeven. Tot nog toe zijn alle structuren en/of vondsten uit deze periode in de beekvalleien aangetroffen. De verwachting is dat de bewoning in de middeleeuwen in de valleien te zoeken is, met de hoger gelegen gronden in gebruik als akkerland.

Ook voor de volgende eeuwen wordt het archeologisch potentieel laag beschouwd. In zoverre wij het gebruik van het projectgebied als akkerland op de historische kaarten, die ons pas een blik bieden vanaf de 18de eeuw, mogen transponeren naar eerdere eeuwen, lijkt het terrein langs de Kremersstraat ons enkel als dusdanig te zijn gebruikt.

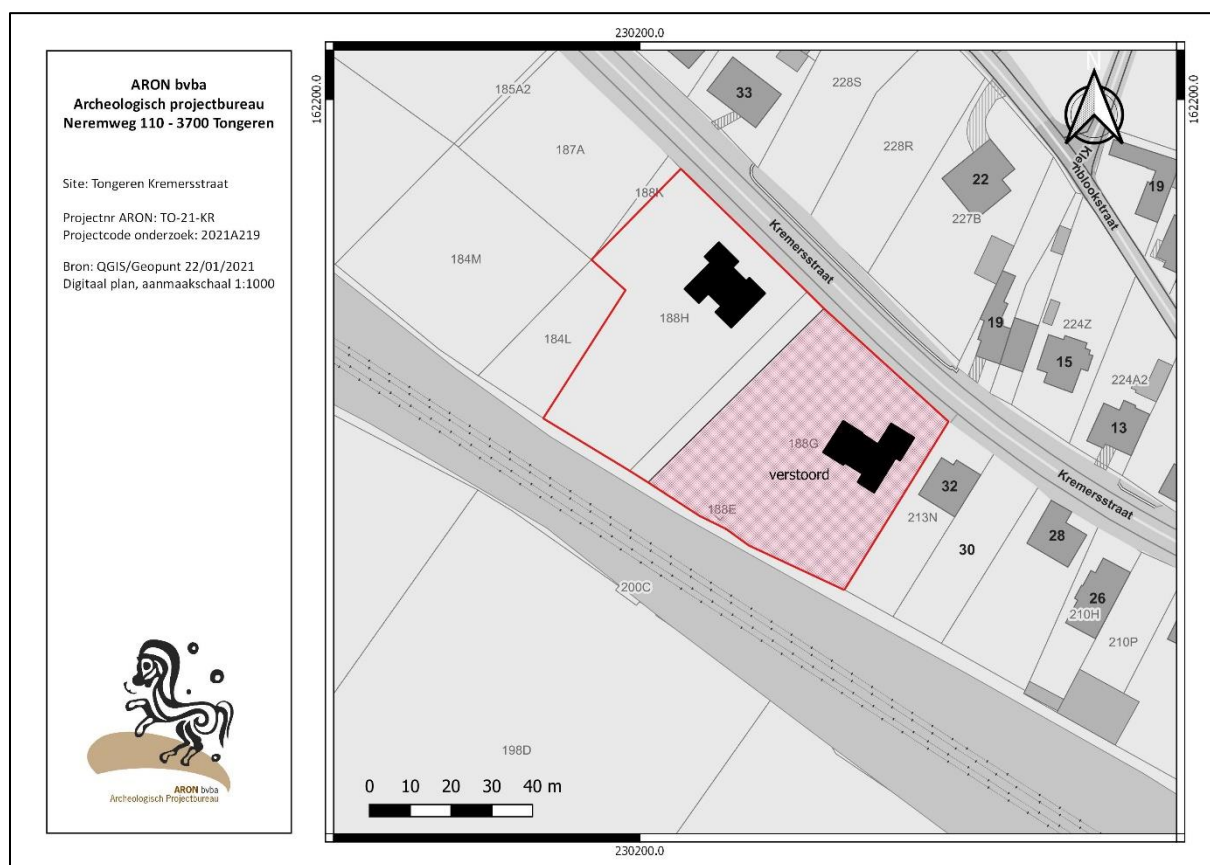
Ook voor (proto-)historische sites kan opgemerkt worden dat het volledige onderzoeksterrein in een (sub-)recent verleden diepgaand vergraven is, hetgeen maakt dat potentieel aanwezige archeologische resten niet of slechts deels bewaard zullen zijn. Vnl. ondiepe resten zullen volledig vergraven zijn, zeer diepe bodemsporen zouden nog deels bewaard kunnen zijn. Deze slechte bewaring maakt evenwel dat het archeologisch potentieel voor alle periodes eerder kan bijgesteld worden naar laag.

1.3 Impact van de geplande bodemingrepen

Op basis van de omschrijving van de geplande bodemingrepen in *Deel 1: Verslag van de resultaten, 1. Beschrijvend gedeelte, 1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen* kan de impact van deze bodemingrepen op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed bepaald worden.

De initiatiefnemer plant op een ca. 5300 m² groot terrein langs de Kremersstraat te Nerem (gem. Tongeren, prov. Limburg), kadastraal gekend als Tongeren (Nerem), 11de afd., sie. A, perceelnummers 188G en 188H, de ontwikkeling van een verkaveling in 2 loten. Het verkavelingsproject zal resulteren in de bouw van twee woningen.

Ter hoogte van deze ca. 5300 m² grote zone kan een volledige verstoring door de geplande bodemingrepen worden verwacht. Uit de uitgevoerde controleboringen blijkt echter dat het volledige terrein in een (sub-)recent verleden diepgaand vergraven is. Deze vergraving zal een potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief ongetwijfeld verstoord hebben. De kans op een bewaring hiervan is dan ook klein. Dit maakt dat de kans op een impact door de geplande werken als minimaal wordt ingeschat. Het lijkt erop dat enkel potentieel resterende diepe bodemsporen verstoord kunnen worden.

Afb. 37: De kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (rood), de locatie van de geplande woningen (zwart) en een op basis van de beschikbare kaarten verstoorde zone (zie infra, volrood). Uit de nadien uitgevoerde controleboringen blijkt het volledige terrein te zijn afgegraven tot op aanzienlijke diepte.

1.4 Bepaling van maatregelen

Vermits het potentieel op kenniswinst bij uitvoer van verder onderzoek gering is, wordt er **geen verder onderzoek** geadviseerd.

Voor de huidige vergunning is het archeologisch onderzoek hiermee afgerond.

Het feit dat voor het huidige dossier geen verder onderzoek wordt geadviseerd, neemt niet weg dat tijdens de geplande werken de meldingsplicht van archeologische vondsten gelden. De context zit vervat in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

BIBLIOGRAFIE

BAUWENS-LESENNE M. (1968), *Bibliografisch repertorium van de oudheidkundige vondsten in Limburg, behoudens Tongeren-Koninksem (vanaf de vroegste tijden tot de Noormannen)*, (Oudheidkundige Repertoria, reeks A: Bibliografische repertoria, VIII), Brussel.

BERK B. (s.d), *Fysisch antropologische determinatie van de inhumatie afkomstig van de archeologische opgraving Vrinkseweg te Vreren (Projectcode VR-18- VR)*, s.l.

CGP: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

DE BORMAN C. (1863), *Commission Royale des Monuments. Comité de la Province de Limbourg. Séance du 27 aout 1863*, in: Bulletin de la Société Scientifique et Littéraire du Limbourg, VI, 336-355.

DEEBEN J. & RENSINK E. (2005), *Het Laat-Paleolithicum in Zuid-Nederland*, In: Deeben et al. (eds.), *De Steentijd van Nederland*, Archeologie 11/12, 171-199.

DE GEYTER G. (2001), *Toelichtingen bij de geologische kaart van België. Vlaams Gewest. Kaartblad 34-Tongeren*. 1:50.000, Brussel,

DE SCHAEZTEN PH. (1951), *De Romeinen in Haspengouw*, in Federatie der Limburgse Geschied- en Oudheidkundige Kringen (red.), *Limburgs Haspengouw. Bundel studiën uitgegeven bij gelegenheid van de honderdste verjaardag der stichting van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap te Tongeren*, Hasselt, 47-75.

DEWALLEF J. (2005), *De geschiedenis van Nerem. De Romeinse en Frankische periode*, in: Tongerse Annalen, 19, 13-14.

HOEBRECKX M. & E. WESEMAEL (2018), *Archeologierapport Vreren, Vrinkseweg*, (ARON-rapport 640), Tongeren.

HUYBRIGTS F., HUYBRIGTS F. (1899), *Annexes*, in Bulletin de la Société Scientifique et Littéraire du Limbourg, XVIII, 21-117.

HUYBRIGTS F., HUYBRIGTS F. (1899), *A Tongres, au pays des Eburons*, in Bulletin de la Société Scientifique et Littéraire du Limbourg, XVIII, 121-135.

DE MAEYER R. (1940), *De overblijfselen der Romeinse villa's in België. De archeologische inventaris*, I (Rijksuniversiteit te Gent. Werken uitgegeven door de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren, 90ste aflevering), Antwerpen-'s Gravenhage.

R(OBIJNS) O. (1925-1926), *Folklore. I. Te Nederheim*, in Limburg, 7, 39-41.

SEVENANT M. E.A. (2002), *Ecodistricten: Ruimtelijk eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen*, I-III, Brussel.

SEVERIJNS P. (1988), *Een greep uit de geschiedenis der kerkdorpen*, in: 2000 jaar Tongeren. 15 vóór Chr. tot 1985, Hasselt.

SEVERIJNS P. & S. VANDEWAL (2009), *Het verhaal van de Tongerse kerkdorpen (slot). Twee redemptiedorpen, Nerem en Rutten*, in Tongerse Annalen, 23, 3, 50-54.

VAN RANST E. EN SYS C. (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, Gent.

VERHOEVEN M., ELLENKAMP G.R. & KEIJERS D.M.G. (2010) *Een archeologische verwachtings –en beleidsadvieskaart voor de gemeente Echt-Susteren*. Deelrapport II: Landschap en archeologie, RAAP-rapport 1951, 87 en 101.

VERSTRAELEN A. (2000), *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 34-Tongeren*, Leuven.

WILL J. (1970a), *De kapel van Sint-Nicolaas te Nerem*, in Limburg, XLIX, 202-204.

WILL J. (1970b), *De parochie Nerem*, in Limburg, XLIX, 297-300.

Websites:

cartoweb.be

dov.vlaanderen.be

<http://cai.onroenderfgoed.be>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695¶m=inhoud&ref=search>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317¶m=inhoud&ref=search>

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/thesaurus>

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/projects/downloads/Begrippenlijst_feb2013.pdf

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

www.cartesius.be

www.geopunt.be

www.ngi.be

www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

